

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ

(Υπὸ τὸν τίτλον «Ελληνικὴ γλυπτικὴ καὶ σύγχρονος τέχνης» ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Τάιμο» τοῦ Λορδῶν πειστούδαστον ἀρρεφόρον, ἀναφρόδιμον εἰς ἓν ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα θέματα τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς κοινωνίας. Τοῦ ἀρρεφόρου παρέχομεν πλήρη μετάφρασιν).

Τὸ Ωραιὸν ἐν τῇ Τέχνῃ.

Σέρ Κάρολος Βαλδστάϊν εἰς διάλεξίν του περὶ τῶν πατορθωμάτων τῆς Ελληνικῆς Γλυπτικῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν σύγχρονον Τέχνην, εἶπεν ὅτι ἡ Ελληνικὴ γλυπτικὴ καθώρισε διὰ παντὸς τὰ ἀγνωτάτα φυσιολογικὰ πρότυπα τῆς τέχνης καὶ τῆς ἀρμονίας. Οἱ ισχυρισμὸς οὗτος εἶναι τόσον ἀριστος καθ' ἑαυτόν, ὡστε πᾶς τις τις δύναται νὰ τὸν παραδειγμῆ ἥ τὸν ἀποκρούσῃ κατ' ἀρέσκειν· ἀλλ' ὁ ὄμιλητής κατέστησε σαφεστέραν τὴν σινέψιν του δι' ἀλλων παρατηρήσεων. Εκεῖνο τὸ ὄποιον ἀποδεικνύεται, εἶπεν, εἰς τὸ ἔργον καί, ἔτι πλέον, εἰς τὰς θεωρίας πολλῶν ἀπὸ τοὺς συγγρόνους νεωτεριστάς, δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ πραγματικὴ των ἔργασία ὡς τοιάτη, ἀλλ' αἱ γνῶμαι των ὡς πρὸς τὸ ὅ, τι ἀποκαλοῦν ὡραῖον. Καὶ λέγων ὡραῖον ὁ ὄμιλητής, προσφανῶς ἡρύθει τὴν ὠραιότητα τῆς μορφῆς ἥ τοῦ σχήματος τῶν παρισταμένων προσώπων ἥ πραγμάτων. Διέτι παρεπονέθη ὅτι οἱ νεωτερισταὶ οὗτοι ἀποφεύγουσι διὰ παντὸς τρόπου τὴν φυσιολογίαν εἰς γραμμήν καὶ τύπων ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἐπὶ τῇ βάσει ταύτη μόρφωσιν τοῦ καλοῦ· ἔδικτος δὲ ὡς παράδειγμα τὴν Vieille Haulmière τοῦ Ροδένη ἥ ὄποια — εἰπεν ἀπειστρόφως — ἀποτελεῖ καλλιτεχνικὸν σφύραχ. Επομένως ὅταν ὁμιλῇ περὶ τῶν ὑπὸ τῶν Ελλήνων καθιερωθέντων ὑπογραμμῶν (standards) τῆς τέχνης καὶ τῆς ἀρμονίας, ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὴν ἐντογὴν τῶν καλλιτεχνικῶν των προτύπων (models) παρὰ εἰς τὴν μέθοδον τῆς ἔργασίας των.

Θὰ ἐπειθύμει δὲ οἱ νεώτεροι καλλιτέχναι αἴσιοι καλούθουσιν ἔκεινούς εἰς τὴν ἐντογὴν τῶν προτύπων των καὶ νὰ περιορίζωνται εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ ὡ-

ράιου ἥ τοιλάρχιστον τοῦ φυσιολογικοῦ καὶ τοῦ ὑγιεῖτος ἀνθρωπίνης μορφῆς».

Τὰ Ελληνικὰ πρότυπα.

«Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀκριβῶς ἐγδειχθεῖσαν νὰ ἔγινεν δίκαιον ἥ ἀδίκον, ἐὰν νομίζῃ ὅτι εἴγε τι νέον ἥ ἀπερρήψεις τῶν Ελληνικῶν ὑπογραμμῶν. Η τέχνη τῶν θερετῶν λαῶν, εἴτε γλυπτικὴ εἴτε ζωγραφική, πάντοτε τοὺς ἀπέρριψε. Μεσαιωνικοὶ γλύπται καὶ καλλιτέχναι, οἵοι ὁ Van Eycks, Dürer καὶ Ρέμπραχτ, πάντοτε ὑπῆρχαν παραδέξως ἀδιάρροος πρὸς τὸ ὥραῖον τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς. (Εἶναι ἀληθές ὅτι πλεῖστοι ἔξι αὐτῶν ἦργά σουν τελείωσε τὴν Ελληνικήν ἥ κανεν τὴν Ελληνορρωμαϊκήν, τελείην). Άλλ' ἡ ἀδιαφορία των δὲν δύναται νὰ ἀποδεθῇ ἀπλῶς εἰς ἀγριότατην κατά τὴν τέχνην ἐκείνην. Έν τοῖς ἀλλαγαῖς ἔλεξι, κατωρθωσαν νὰ ἔχαρθησαν ἀνεύ τῆς βοηθίας τῆς Ελληνικῆς τέχνης· δέν γὰ ἐγρειάζοντο δὲ καὶ Ελληνικὰ ὑποδείγματα διὰ γὰ δυνηθῶσι νὰ παραστήσωσιν ὥραῖα κανθρωπίνα σχήματα, ἐὰν τῷθελον νὰ παραστήσωσιν τοιαύτα. Πράγματι ὁ Δασκατέλλος, ὁ Ιταλὸς ὁ πλήρως εἰδήμων τῆς καλασικῆς τέχνης, δεικνύει τοιαύτην σχέδιον ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ φυσιολογικὰ ταῦτα πρότυπα τῆς τέχνης καὶ τῆς ἀρμονίας, οἷαν καὶ αὐτὸς ὁ Ροδένης.

Ποῦ ἔγκειται τὸ Ωραιόν.

«Καὶ ἐν τούτοις αἰσθανόμεθα ὅτι ὁ μέγας Δανατέλλος καὶ ὁ Ροδένης καὶ οἱ Μεσαιωνικοὶ ἀκόμη γλύπται, πληγοίσισιν περισσότερον πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Ελλήνων τῆς καλασικῆς ἐποχῆς παρὰ καλλιτέχναις ὡς ὁ Κανέθας, οἱ ὄποιοι προσεπάθησαν νὰ μιηθῶσι τοῦς Ελληνας ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν καλλιτεχνικῶν προτύπων των.

«Πράγματι, δύσιν περισσότερον μελετῶμεν τὴν τέχνην τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς, ἐπὶ τοσοῦτον κατανοεῦμεν ὅτι τὸ ὥραῖον αὐτῶν δὲν ἔγκειται εἰς τὴν ἀναπαράστασιν ὥραίων τῆς μορφὴν προσώπων ἥ πραγμάτων, ἀλλ' ὅπως ὁ Μιχαήλ "Αγγελός εἶπεν εἰδός τις μουσικῆς καθαρῶς ἴσικης των, ἥ ὄποια ἔχει ὥραιστητα ἀνεξάρτητα τῆς ἀστηρίας ἥ τῆς εὐμορφιδεῖς τῶν παριστανομένων ἀντικειμένων, κατὰ τὴν ὄποιαν δυνάμειαν νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅταν πάνωμεν πλέον

ζητούντες ὅπως ή τέχνη ὑπενθυμίζῃ ἡμῖν μόνον εὑρίσκων πρόγραμματα.

«Τούτο δὲν σημαίνει ότι οἱ "Εὐληγες δὲν ἐσάκησαν τὸ θέατρον ἢ δὲν οἰοῦσθησαν νεώτερος καλλιτέχνης στάλλησαι παριστάνων πρόσωπα ἢ ἀντικείμενα εὑρίσκων καθ' ἔνταξαν. Η ἐκλογὴ τοῦ τὸ θέατρον τὸ παραστήσῃ, εἶναι τέχνημα ἀφερῶν αὐτὸν τὸν καλλιτέχνην, ἀλλὰ τὸ ὠραῖον ἐνὸς καλλιτέχνου ἔργου δὲν ἔξαρταται, ὅπως δὲν ἔξαρται τὴν ὠραΐτην ἐνὸς ἄνθρωπου, ἀπὸ τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ὑπενθυμίζῃ ἀλλὰ ὠραῖα πρόγραμματα. Εἶναι ὅπως καὶ τὸ ὠραῖον τὴν μουσικής, κινητήτην παντὸς πράγματος ὑπερηφανίαν ἔχει τὸν Ρέμπραντ, ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ μάκις παριστῶσι πρόσωπα τὰ ἐποίητα θεωρημάτων ἀστρημάτων, τότε τὰ ἔργα ταῦτα δὲν ἔχουν ἀξέινον δι' ἡμᾶς, ἔχει δι' ἡμεῖς τῶν ἔλειψιν, ἀλλὰ διέτι ἡμεῖς αὐτοὶ ἀθετοῦμεν ἐνώπιόν μας ἐμπόδια παρακαλούντα τὴν ὑφήν ἡμῶν ἀποκλειστικῶν ἔργων τούτων.

«Τὸ τελευταῖον δύναται νὰ φανῇ ὡς ἐπικεντρωνὸν δόγμα, συμφωνεῖ ἐν τούτοις πρὸς τὴν πεῖραν. Διστι., δὲν αἴπεις ἔθισθημεν πρὸς τὸ ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Δονατέλλο, τοῦ Ρέμπραντ ἢ τοῦ Ρέμπραντ ὑπερηφανίαν ἡμῖν τὴν ἀστρημάτων. Ἡ ἀπόκλειστίς μας τῶν ἔργων τούτων δὲν θὰ ἐπηρεάζεται ὑπὸ ταῦτης. Τότε ἡ διάνοια μας διανοίγεται εἰς τὴν μουσικήν των καὶ τὴν ἀποκλεισμένην, γιορτίν νὰ φροντίζωμεν ἐκαν ἀπορρέει ἐκ τῆς παραστάσεως ἀστρημάτων ἢ ὠραίων προγράμματων.

Ασχημία προτύπου καὶ Τέχνη.

«Τώρα δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ, διατί καλλιτέχνης τις προτιμᾷς νὰ παριστᾷς ἀστρημάτως μᾶλλον παρὰ ὠραίας μορφής; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τέχνημα εἰς τὸ ὄπειρον καὶ αὐτὸς ἡ διέσοδος τοῦτος θὰ ἐδυτικεύεται γι' ἀπαντήσει. Ὁπωσδήποτε δὲν ἔχειμεν τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κατηγορῶμεν, εἴτε Ρέμπραντ εἶναι οὗτος, εἴτε σπουδαστὴς τῆς σήμερον, ἐπὶ διεστραμμένη ἀγάπη τοῦ ἀστρημάτου. Δὲν ἔχειμεν δικαίωμα, ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν ἔχειμεν τὸ ἔργον του, νὰ του ἀποδώσωμεν ταπεινά ἐλαττήρια.

«Εἶναι πιθανόν, δὲν πολλοί νεώτεροι καλλιτέχνης ἀπεριέλεγκτοι τὴν κόρην μου εἰς ἔνα ἄνθρωπον, ποὺ ζῇ πολῶντας τὰς εἰκόνας του.

Ζωγράφος (ἀτόλμως). «Ἄλλ' ἔως τώρα δὲν ἐπώλησα καμία μου εἰκόνα.

«Ἡ σύζυγος εἰς τὸ θέατρον, καθ' ἥρη στιγμὴν ἡ ἥρωτος λιποθυμεῖ.

— "Ἄλ, κύττασε ἀλήθεια τί φυσικά" (Μετὰ σκέψην). Πρόγυμπι, τὸ θέατρον εἶναι σχολεῖον...

ἐναπαράστασις τοῦ ὠραίου πάντας καταλήγει εἰς καμψόπρεπειαν, ἡ ὄπεια ἔχει τὴν αὐτὴν σχέσιν πρὸς τὸ ὠραίον, σίαν καὶ ἡ ἀριστάνεια πρὸς τὴν ἀρετήν... Η ὠριστέρα τέχνη τῶν Εὐλήγων, δὲν παρίστα ὠραίας μορφής, ἡ το ἐντελῆς ἀπράλαχημένη πάσης τέχνης πρὸς τὴν κομψότανειαν· καὶ εἰμεῖχα βέβαιοι δὲν δὲν ἔναντι πράξιτον ὠραίας μορφής πρὸς τὸν συντόνο τοῦ νὰ εὐχαριστήσουν τῶν κοινών των, ὅπως ὁ Ρέμπραντ δὲν ἔναντι πράξιτον ἀστρημάτων τοιαύτων, πρὸς τὸν συνπόν τοῦ νὰ παραχωρῇς ὑπερέρεστον αἰσθητηριανα εἰς τούς θεατάς του».

Υπερφυσιολογικά θέματα.

«Ο Σερ Κάρολος Βάλδεσταϊν λέγει ότι «ἡ ὑπερφυσιολογία, καθούσα καὶ ἡ ἀσθενεία, παράστασις δύναται νὰ προστάξῃ μορφὴν ψυχής τέχνης, ἐὰν ἀναγνωρίζεις τὴν ἀρμονικήν ἔνδραστιν καποιας ὑπερτέρας ιδέας», καὶ μάκις δίδει ὡς παραδείγματος θέματα, σία τὴν Ἀνάστασις τοῦ Λεζάρου καὶ τὴν Σταύρωσις. Άλλα ποιεῖς θὰ ἀποδεχθῇς ότι καλλιτέχνης τις δὲν ἔχει ιδέαν ἐν τῷ ἔργῳ του, ἀπλώς καὶ μόνον διέτι δὲν δίδει εἰς αὐτὸς γνωριμόν τινα τίτλον; «Ἐφ' ὅσον δυνάμεις νὰ ἀμύλησην καθίδου περὶ ιδεῶν ἐν τῇ τέχνῃ, εἶναι αὖται ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι τῶν τίτλων... Δὲν μάκις πλήρεταις ἡ φρίκη τῆς Σταύρωσις ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπειδὴ εἶναι σίκετον θέμα· καὶ ἡ διαφορά ἡ προξενούμενη ὑπὸ τῆς σίκετος τοῦ θέματος κείται ἐντός μας καὶ συγχρίνεται παραστάσεως ἀστρημάτων ἢ ὠραίων προγράμματων.

Τούτο εἶναι γεγονός, τὸ ὄποιον πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντας ὑπὸ ὅμειρος, δὲν ταῖς εἰμεῖχα διατείμειμένοι νὰ ἀπλαγήμεν ἀπὸ τὴν νεωτεριστικήν ἀστρημάτων καλλιτέχνηκού τινος ἔργων.

Η θυατίρην νὰ εἴμειτα ἀπλῶς ἀπροπαραπεύαστος διὰ τὸ ἀποτελεσμα, τὸ ὄποιον προώρισται τὸ ἔργον νὰ παραχωρῇ, ἡ ἐκπληρίξεις νὰ εἶναι μεταβατικὴ καὶ, ἀρχὸς ἀπαλλαγῆμεν αὐτῆς, νὰ ἡμπορέσιωμεν νὰ διέδωμεν εἰς τὸ ἔργον τὴν μουσικήν ἐκείνην, τὴν ἀνεξάρτητον ἐκείνην καὶ ἀστρημάτην ὡραΐτητα, ἡ ὄπεια εἶναι κοινή εἰς ὅλα τὰ ἀληθινὰ ἔργα τέχνης, ὃσον δήποτε ἀστρημάτων καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀντικείμενα, τὰ ὄποια παριστῶσι, καὶ ἡ ὄπεια ἐλλείπει ὅπὸ ὅλα τὰ ψευδή τοιαύτα, ὃσον δήποτε ἀστρημάτως ἐπιτίθεται καὶ ἂν εἶναι εἰς τὸ νὰ μάκις ἀγκαλάστιν ὠραίας μορφής».

ΜΕΙΔΙΑΜΑΤΑ

Πατήσῃ (εἰς ζωγράφον ζητοῦντα τὴν κόρην του). Λέν μπορῶ νὰ δώσω τὴν κόρην μου εἰς ἔνα ἄνθρωπον, ποὺ ζῇ πολῶντας τὰς εἰκόνας του.

Ζωγράφος (ἀτόλμως). «Άλλ' ἔως τώρα δὲν ἐπώλησα καμία μου εἰκόνα.

«Ἡ σύζυγος εἰς τὸ θέατρον, καθ' ἥρη στιγμὴν ἡ ἥρωτος λιποθυμεῖ.

— "Ἄλ, κύττασε ἀλήθεια τί φυσικά" (Μετὰ σκέψην). Πρόγυμπι, τὸ θέατρον εἶναι σχολεῖον...

— Ηρθότημα κάποιε τὸν Στράους :

— Τί λέτε περὶ τοῦ «Λυκόφωτος τῶν θεῶν» τοῦ Βάγρεο;

— "Ἄλ! περὶ κανείς μίαν καὶ λόγων καὶ στὸ αὐτὸ...

— "Αλήθεια;

— Να!... τὴν ὡραῖαν ποῦ βγάνει ἀπὸ τὸ θέατρον.

— Πῶς οοῦ φαίνοται οἱ λυρικοὶ στύχοι τοῦ ουζέγον μου;

— Πολὺ καλοί. Αφίνονται οἱ λυρικοὶ στύχοι τοῦ ουζέγον μου.

— Γιατί;

— "Ἐγειρι πολλὰ γράψει ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπογοήτευσις».